

Registratienummer: 23.141677

Aan VV

Van D&H

Portefeuille Rogier van der Sande

Onderwerp Medefinanciering balgstuwen

Datum 12 december 2023

Waarom krijgt u dit memo?

De VV heeft op 1 februari jl. besloten tot renovatie van de balgstuwen en daarnaast een parallel traject te starten om andere overheden te wijzen op hun medeverantwoordelijkheid in goed functionerende balgstuwen en te verzoeken om gedeeltelijk bij te dragen in de renovatiekosten (krediet 14,1 mln euro). In dit memo wordt u geïnformeerd over de route van uitvoering van dit tweede traject.

Wat is het belangrijkste?

De gewenste medefinanciering van andere overheden willen we realiseren via een gecombineerde tweesporen-aanpak, te weten:

- spoor 1: we gaan op korte termijn gesprekken aan met enkele belanghebbende partijen voor een bijdrage in de renovatiekosten. We doen dit alleen met die partijen waar een redelijke kans op succes voor een bijdrage te verwachten valt én die een cruciale rol hebben in de uiteindelijke juridische en financiële borging in nationaal en regionaal beleid.
- spoor 2: Tegelijkertijd zetten we in op beïnvloeding van nationaal en regionaal beleid en regelgeving, zodat er een duidelijk formeel kader komt op basis waarvan andere partijen aangesproken kunnen worden op hun (financiële) verantwoordelijkheid voor de instandhouding van de balgstuwen.

De belangrijkste partijen die ook belang hebben bij de balgstuwen zijn het Rijk en enkele Veiligheidsregio's/grote gemeenten (i.v.m. meerwaarde balgstuwen voor calamiteitenbestrijding).

Naar verwachting zal er met deze partijen niet veel discussie zijn over hun belang bij de balgstuw (i.v.m. nationaal belang vitale infrastructuur en calamiteitenbestrijding), maar het is daarmee zeker nog geen vanzelfsprekendheid dat deze partijen ook formele medeverantwoordelijkheid erkennen en gaan meebetalen aan de renovatie van de balgstuwen.

Daarom is gekozen voor een gecombineerde aanpak. Niet alleen een financieel overlegspoor, waarbij een (moreel) appèl op derden wordt gedaan op basis van hun specifieke belang in de balgstuwen. Maar ook een formeel spoor om het belang van derden in gevolgbeperkende maatregelen ook te verankeren in juridische en financiële verantwoordelijkheden. Dit past ook bij de aanbevelingen van de Beleidsstafel wateroverlast en hoogwater (ingesteld n.a.v. wateroverlast Limburg).

Context

Rijnland heeft in de jaren negentig het beheer van vier balgstuwen (in en rond de Ringvaart) van de provincie NH overgenomen. Deze noodkeringen (van ca 50 jaar oud) functioneren al lange tijd niet meer.

Deze balgstuwen zijn niet genormeerd en maken daarmee in principe geen onderdeel uit van het reguliere Rijnlandse watersysteem. Ze vallen dus niet binnen de primaire Rijnlandse wettelijke taakverplichting. Maar als noodvoorziening hebben ze wel grote maatschappelijke en economische meerwaarde om de schade te beperken als zich een overstroming (calamiteit) binnen Rijnland voordoet. Zeker in dit gebied met vitale infrastructuur. Dat riep de vraag op of Rijnland als enige partij voor de renovatiekosten van de balgstuwen zou moeten opdraaien.

Vanuit de provincies (toezichthouder) is bevestigd dat de belangen en verantwoordelijkheden voor deze balgstuwen niet geheel bij Rijnland liggen. Onderkend wordt dat óók andere overheden, in het bijzonder Rijk/Schiphol en de Veiligheidsregio's, belang hebben en medeverantwoordelijkheid dragen voor deze bovennormatieve voorzieningen. Dit wordt nog eens onderschreven door diverse adviezen van derden.

De VV heeft uiteindelijk op 1 februari 2023 besloten tot renovatie van de vier balgstuwen vanwege het maatschappelijk belang en de kosteneffectiviteit van de balgstuwen.

Als eigenaar en beheerder van de balgstuwen heeft Rijnland de verantwoordelijkheid op zich genomen om direct te starten met de uitvoering van de renovatie en heeft hiervoor een krediet van 14,1 mln beschikbaar gesteld.

De VV heeft daarnaast besloten een parallel traject te starten om andere overheden te wijzen op hun medeverantwoordelijkheid in goed functionerende balgstuwen en te verzoeken om gedeeltelijk bij te dragen in de renovatiekosten.

Adviezen van derden

De provincies en Rijnland hebben gezamenlijk juridisch advies gevraagd én daarop een second opinion gevraagd bij de Universiteit van Utrecht. Daarnaast heeft eind 2022 de 'Beleidstafel wateroverlast en hoogwater' hun eindadvies uitgebracht ('Voorkomen kan niet, voorbereiden wel') met belangrijke (overgenomen) aanbevelingen, die de casus van de balgstuwen raken.

Het merendeel van de adviezen legt een **grotere verantwoordelijkheid bij het Rijk** voor gevolgbeperkende voorzieningen met nationaal belang. Het Rijk of provincie kunnen bijvoorbeeld besluiten dat voor de Haarlemmermeerpolder een hoger beschermingsniveau geldt i.v.m. de aanwezigheid en het maatschappelijk nationaal belang van Schiphol. Uitgangspunt is dat gevolgbeperkende maatregelen met landelijke impact en urgentie (zoals de balgstuwen) ook op landelijk niveau worden gefinancierd.

Daarnaast zijn er ook adviezen (Universiteit van Utrecht) die meer pleiten voor een **grotere verantwoordelijkheid bij de Veiligheidsregio's** i.v.m. de inzet van gevolgbeperkende voorzieningen voor de crisisbeheersing.

Maar er zijn ook adviezen die juist kunnen leiden tot een **grotere verantwoordelijkheid bij Rijnland**, bijvoorbeeld als de Veiligheidsregio de inzet van balgstuwen als vaste maatregel aanwijst voor de algemene calamiteitenbestrijding. Rijnland heeft immers een wettelijke zorgplicht om maatregelen te nemen om schade bij calamiteiten zoveel mogelijk te beperken.

Gecombineerde aanpak om tot een bijdrage van andere partijen te komen?

We gaan op korte termijn (kwartaal 1 2024) gesprekken aan met enkele belanghebbende partijen voor een bijdrage in de renovatiekosten (spoor 1). Concreet gaat het om Rijk-I&W, NOVEX-Schiphol en de Veiligheidsregio Kennemerland. De inschatting is dat gesprekken met deze partijen over een bijdrage in de renovatiekosten het meest effectief is. En deze partijen zijn ook nodig om medestanders te creëren en sterker te staan om de verantwoordelijkheden juridisch en financieel te borgen in nationaal en regionaal beleid (spoor 2).

Als vervolg op de adviezen van de Beleidstafel wateroverlast en hoogwater zullen hiervoor (in het 1^e halfjaar 2024) gesprekken worden gestart met de provincies in het kader van bovenregionale stresstesten en de provinciale omgevingsvisie. Als eerste stap om nationale en regionale kaders vast te stellen, waarbij de beschikbaarheid van gevolgbeperkende maatregelen wordt geformaliseerd. Ook zal een subsidieverzoek worden ingediend bij het Klimaat- of Transitiefonds, ook om het bewustzijn en het belang bij het Rijk te agenderen van gevolgbeperkende maatregelen van nationaal belang bij het Rijk te agenderen. Dit tweede spoor zal een langere adem vragen (in het advies van de Beleidstafel wordt uitgegaan van de periode 2024-2027).

Vervolg

De VV wordt t.z.t. geïnformeerd over de voortgang en de bereikte resultaten van bovenstaande aanpak.